

Het werkgebied omvat de gemeenten Westland, Midden-Delftland, Delft, Rijswijk, Ypenburg-Leidschenveen (Den Haag), Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging (KNNV)

Beste lezer,

Daar zijn we weer, met de nieuwsbrief van deze week, nummer 314, van 19 november. Er zijn weer prachtige foto's ingestuurd, heel veel dank daarvoor.

Veel leesplezier!

Mededelingen

Kampeerreizen met KNNV

De KNNV heeft een Algemene kampcommissie (AKC) die kampeerreizen organiseert, dat gebeurt al tientallen jaren. Je reist er zelf heen en zorgt zelf voor je eten. Er is een kampbestuur (voorzitter, admin en excursieregelaar) die voor een aantal praktische zaken zorgt. Je leert elkaar, de omgeving en de natuur kennen. Je komt als vreemden en gaat weg als vrienden. Lees hier de plekken <https://natuurvakanties.knnv.nl/>

Knotten gestart in Tanthof en op de Tandhofkade

In opdracht van de gemeente Delft is het knotten van de knotbomen in de wijk Tanthof (zie de eerste foto) en op de Tandhofkade (zie de tweede foto) weer begonnen. Dit seizoen wordt weer eenderde van de circa 700 knotwilgen in Tanthof geknot. Op de Tandhofkade wordt eveneens eenderde geknot.

Jaarthema 2025: Volop leven na de dood

Soort van het seizoen: elfenbankje. Kijk in oktober tot en met december uit naar elfenbankjes.

Het Soort van het seizoen is één van de activiteiten in ons jaarthema Volop leven na de dood. Leven en dood zijn natuurlijke gegevens in de natuur. Met elkaar vormen ze een kringloop, geboren worden, groeien, voorplanten en sterven. Elfenbankjes zijn een heel mooi voorbeeld van volop leven na de dood. Zij verteren hout waardoor de voedingsstoffen voor andere organismen vrijkomen. Het element van de dood kunnen wij terugzien in gekapte boomstammen en takkenrillen!

Nederland is koploper verlies aan groen

Tussen 2018 en 2023 verdween 192 vierkante kilometer aan natuur en landbouwgrond – bijna een half procent van het landoppervlak. Geen enkel ander Europees land zag, relatief gezien, zo veel groen verdwijnen onder beton en asfalt. Zie: <https://greentogrey.eu/>

Commentaar Natuurlijk Delfland: Singapore heeft deze harde les al geleerd. Daar mag je activiteiten ondernemen mits er tweemaal zoveel natuur terugkomt als die er was. We zouden kunnen beginnen met 10% meer, zoals bijvoorbeeld Eneco in een overeenkomst met de KNNV landelijk heeft vastgelegd. Zie <https://nieuws.eneco.nl/eneco-en-natuurvereniging-knnv-gaan-samenwerken-voor-verbetering-biodiversiteit/>

Melarium; ons clubhuis

Het Melarium, natuurhuis voor natuur, bijen en kunst; een plek waar je natuur, rust, ruimte en inspiratie vindt. Er zijn twee gebruikers: Natuurlijk Delfland en de Imkervereniging Delft.

Het Melarium is te bereiken via de Thijssesweg 11 in Delft. Verhuur voor groepen tot tien deelnemers: neem contact op met de beheerder van het Melarium, 06 – 13070714, natuurlijkDelfland@knnv.nl

Henri getrouwd met Lisa

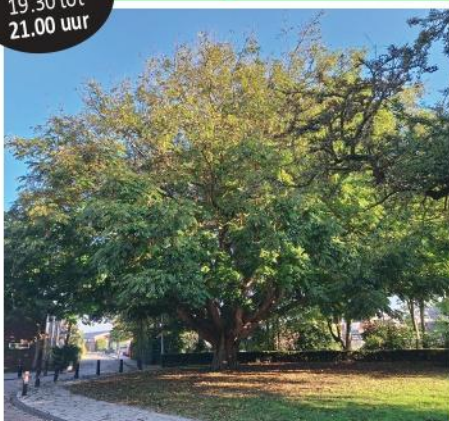
Goed nieuws! Henrie is op 5 november getrouwd met Lisa, de man die de deur van het Melarium sluit en opent, zoals Marijke Heijne enthousiast mailde. Wat een feest!

Agenda

Datum en tijd	Activiteit	Omschrijving
20 november	Sluiting kopij Veldbericht	Stuur deze aan natuurlijkdelfland@knnv.nl Veldbericht is het ledenblad van Natuurlijk Delfland met bijdragen van leden over natuurstudie, natuureducatie, natuurbescherming en Natuurlijk Delfland of te wel SAMEN VOOR DE NATUUR. Dit alles in ons werkgebied.

20 november
19.30 tot
21.00 uur

Lezing Westlandse bomen zijn goud waard

Natuurlijk Westland (KNNV) organiseert op 20 november van 19.30 tot 21.00 uur een presentatie Westlandse bomen zijn goud waard in Maasdijk. In het gebouw van Vitis Welzijn, Cornelis Houtmanplein 6, 2676 XE Maasdijk. De toegang is vrij.

Tijdens de presentatie worden de volgende vragen beantwoord:

- Waarom zijn bomen onmisbaar,
- juist in Westland?
- Hoe groen is Westland eigenlijk?
- Wat kan je doen, om de Westlandse bomen aandacht te geven?
- Welke boom past in jouw tuin?

De folders "welke boom past in mijn tuin" liggen klaar. De aanwezigen krijgen de gelegenheid om vragen over bomen te stellen.

Mede mogelijk gemaakt door de gemeente Westland.

**Natuurlijk
Westland**

21 november; 13.00-15.00	Tuin voor de dieren	We onderhouden de Tuin voor de Dieren Hulp is welkom. Meer inlichtingen en aanmelden bij natuurlijkwestland@knnv.nl Dieren Opvang Centrum Westland aan de Vierschaar 18, 2691 MT `s-Gravenzande.
22 november; 10.30-12.30	Aanspoelsels op het Groene Strand	Verzamelen: Strandopgang Molenslag, Monster We gaan op zoek naar schelpen en aanspoelsels als krabben, zeesterren en wier. Na afloop bekijken we, met een drankje erbij, de vondsten met elkaar. Info en aanmelden: medewerker@delfland.knnv.nl . Geef je op om op de hoogte te blijven van eventuele wijzigingen.
26 november; 10.00-12.00	Paddenstoelenexcursie	Speelbos Biesbush, Nootdorp , verzamelen aan de ingang aan de Bieslandseweg in Pijnacker Contactpersoon Team Paddenstoelen, André Jongeling, 06 – 24 25 37 38. Genoemde datum en locatie zijn onder voorbehoud. Meld je daarom minimaal 24 uur vooraf aan via Signal. Niet-leden mogen een keer per jaar mee zolang er plaats is.
27 november; 20.00 – 21.00	Lezing gierzwaluwen in Westland	Al een aantal jaren worden de nestplaatsen geteld, ook zijn er gierzwaluwen kasten opgehangen. In deze lezing worden de ervaringen

		en resultaten vertoond. Belangstellenden die deze lezing willen bijwonen worden uitgenodigd om een zoomcode op te vragen via natuurlijkwestland@knnv.nl
29 november; 10.00-12.30	Wilgen knotten	Op de volgende plaatsen worden wilgen geknot: Delft, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland. Heerlijk en gezellig in de buitenlucht, de spieren gebruiken. Voor gereedschap, koffie, thee, koek en soep wordt gezorgd. Het is raadzaam stevige schoenen en nauwsluitende kleding te dragen. Bij regen gaan de activiteiten niet door. Vraag informatie en aanmeldingsformulier aan via natuurlijkdelvland@knnv.nl. Na aanmelding wordt een bevestiging en een knotinstructie toegestuurd.
1 december; 9.00 (eindtijd wordt ter plekke bepaald)	Zwerfafval rapen Groene Strand	Verzamelen: fietsenstalling op de hoek Schelpenpad en Zandmotorweg, 2681 VP Monster. Inlichting en opgeven bij medewerker@delfland.knnv.nl Een Groen Strand en zwerfafval horen niet bij elkaar. Het Team Zwerfafval van het Groene strand verzamelt peuken, plastic, touw. Zware stukken worden bij de strandbeheerder gemeld bij de gemeente Westland gemeld. Neem een zak en naar behoefte handschoenen mee.
1 december; 10.00 – 12.00	Paddenstoelenexcursies	Kapittelduinen verzamelen bij de ingang Zeetoren in Hoek van Holland Speelbos Biesbush verzamelen aan de ingang Bieslandseweg in Pijnacker Genoemde datum en locatie zijn onder voorbehoud. Meld je daarom minimaal 24 uur vooraf aan via Signal. Niet-leden mogen een keer per jaar mee zolang er plaats is.

Op pad met Jos

Ik heb de afgelopen weken een beetje rondgekeken.

Daarbij heb ik veel soorten paddenstoelen gesignaleerd: **zwavelkopjes**, **gewone beurszwam**, **melkzwam**, **geschubde inktzwam** en nog wat andere soorten.

De meeste voldoening vond ik binnen het thema 'leven na de dood'. Op het Van Weerden Poelmanpad stond begin juli een boom op de nominatie om gekapt/verwijderd te worden.

Dat is enkele weken nadat ik de mededeling had gelezen ook gebeurd. Het was een kale boel die stronk. Op 30 oktober zag ik plotseling een overdaad aan paddenstoelen op die stronk.

Grote donkerbruine exemplaren die als soortnaam **honingzwam** dragen.

Verder meld ik nog wat bloeiende exemplaren van **reukeloze kamille**,

boerenwormkruid en **avondkoekoeksbloem** op de Jorissweg.

Tot slot: in het bos bij het ILSY-plantsoen zag ik tussen allerlei vergeelde herfstbladeren één min of meer vuurrood blad: van de **amerikaanse eik**

Waarnemingen

Stuur je waarneming ook op naar www.waarneming.nl De afspraak in de vogelwereld is dat foto's met nesten en eieren niet worden gepubliceerd om ze niet te verstoren. We zullen de waarneming alleen als tekst in de nieuwsbrief opnemen.

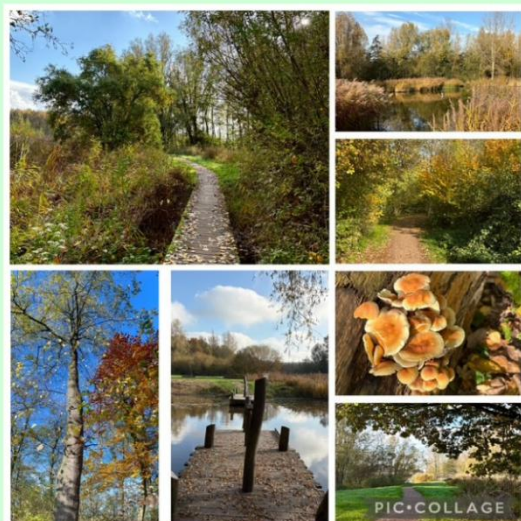
Halsbandparkiet- Jos van
Koppen

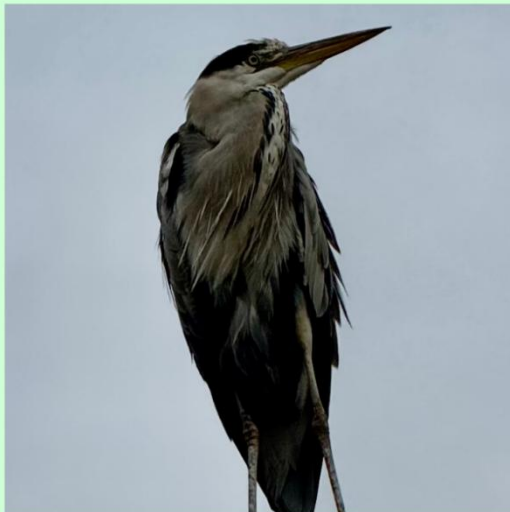
Populierenmelkzwammen-
Huub van 't Hart

$\frac{3}{4}$ zichtbare maan
overdag- Bart Hendriks

Ochtendwandeling in het Abtswoudse bos-
Bernadette

Reiger op de Koepoortbrug- Bart Hendriks

Tranende franjehoed-
Karin Flier

Moeder aarde in het
Abtswoudse bos- Bruun

Omgewaaide boom met
nog zichtbare wortels-
Lia Claus

Terugblik activiteiten

Overleg ontwerp Duinvallei Watergat

Eén van de afspraken uit de Samenwerkingsovereenkomst tussen Natuurlijk Delfland, gemeente Westland en Bouwfonds over de projectontwikkeling Achter de Duinen in Monster betreft het naar voren halen van de inrichting van circa 4 hectare natuur in Watergat 2. In het kantoor van OBWZ Haagweg Monster vond het tweede overleg plaats over het ontwerp en de onderzoeken die nodig zijn.

Paddenstoelen op landgoed te Werve op 12 november

Er bleken ineens wel heel veel bladeren van de bomen te zijn gevallen. Echt herfst! En zie dan maar eens al die paddenstoeltjes ertussen te vinden. Best lastig. Maar toch weer genoeg gevonden, zoals de oranje dwergmycena, vezelkop, witte kluißzwam, stinkparasolzwam en de gele trilzwam. Van de zwarte berkenboleet, die op 3 november nog in 'volle bloei' stond, was helaas geen spoor

meer te vinden. Van een andere orde, maar ook interessant om te zien was een kersenboom waaruit aan alle kanten de hars vloeide.

Knotten achter Veulenkamp Tanthof op 13 november

Met 8 mensen het pad achter de Veulenkamp geknot. De takken van de grootste knotwilg kunnen gebruikt worden door Kinderboerderij Tanthof.

Jagen in bomen

Carla, Jacqueline en Jan hebben Cor in de hoogste boom gejaagd. Toevallig was dezelfde groep in dezelfde druilerige omstandigheid en Cor in dezelfde boom aanwezig op 12 november 2022. Alleen de bekertjes waren anders.

Wilgenknotten in Westland op 15 november

Dit gebied tussen Naaldwijk en Maasland kende in het verleden overstromingen

vanuit de Maas. Deze ochtend waren twintig knotters present om 38 bomen onder handen te nemen aan de Hohorst en de Watermolen. Bij deze laatste locatie staan de wilgen heel dicht langs de Lee en dient men voorzichtig te zijn om niet in het water terecht te komen. Bij de aanvang van het knotten zagen wij dat bijna alle wilgentakken en stammen met de zg. dromedarisluis bedekt waren. Hele kolonies hebben wij gespot, er waren zelfs een aantal gevleugelden te zien. Nog meer natuur was te zien, namelijk één paardenbloem, die boven op een wilg zijn habitat had gevonden.

Plaatsen faunatrappen Westland

In Westland zijn onze leden klaar met het plaatsen van de eerst 130 faunatrappes. Meer trapjes zijn op dit moment niet beschikbaar. Schoolkinderen gaan in februari 2026 verder met het maken van de trapjes zodat wij in maart weer door kunnen met het plaatsen van de laatste 70 stuks.

We hebben de trapjes alleen in gemeentewateren kunnen plaatsen, de gemeente heeft voor alle plekken groen licht gegeven. In wateren van het

Hoogheemraadschap is dit nog niet gelukt.

Speurtocht en excursie Westlandse bomen zijn goud waard, 16 november in de middag

Het was echt herfst weer in het Julianapark in 's-Gravenzande. De deelnemers vonden het interessant en een enthousiaste rondleider.

Tips en sterrenhemel

Tip voor de natuurvriendelijke tuin

Met vetbollen en zaad heb je de hele dag bezoek van mezen, mussen etc. Zorg wel voor biologisch vogelvoer. Helaas zit er veel gif in het reguliere voer.

Veldgids Ecologisch Slootbeheer gratis downloaden

Natuurlijk Delfland heeft voor 2026 gekozen voor het Jaarthema Oevers. Deze Veldgids geeft zeer veel inzicht en kennis voor het natuurvriendelijk slootbeheer. Een aanrader!

https://www.floron.nl/Portals/1/Veldgids%20Ecologisch%20slootbeheer_digitaal.pdf

Veldgids Zeldzame vogels vergelijken

Deze vogelgids vergelijkt een groot aantal schaarse en zelfzame vogelsoorten met soorten die erop lijken, zoals eider en koningseider, noordse stern en dougalls stern, bladkoning en pallas boszanger. De soorten worden samen afgebeeld en voorzien van aanwijspijlen naar onderscheidende kenmerken zodat ze makkelijk met elkaar vergeleken kunnen worden. Bij een aantal soorten is bovendien door middel van een QR-code geluid toegevoegd. Bestel de gids nu:

<https://knnvuitgeverij.nl/artikel/veldgids-zeldzame-vogels-vergelijken.html>

Inspirerende artikelen

Is de mening van biljonairs zinnig omdat het biljonairs zijn?

Een onderzoek van *We Don't Have Time* onthult hoe 's werelds invloedrijkste filantroop in stilte zijn klimaatstrategie veranderde, een denktank financierde die klimaatvertraging bevordert, en zijn publieke boodschap precies timede om de dringendste waarschuwing van de VN-Secretaris-Generaal tot nu toe te overschaduwen.

<https://www.duurzaamnieuws.nl/hoe-bill-gates-het-klimaat-en-cop30-frustreert/>

Delflands geduld met vervuilende tuinder is op en legt hem forse sanctie op.

<https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/geduld-delfland-met-vervuilende-tuinder-is-op-en-legt-hem-ferme-sanctie-op>

Nog droge voeten bij een hoosbui?

<https://www.h2owaternetwerk.nl/h2o-actueel/landelijk-waterbeeld-wat-als-limburg-2021-zich-elders-herhaalt>

Klimaataanpassingswet in gemeente Berlijn zorgt voor verdubbeling naar > miljoen bomen in 2040.

<https://www.boomzorg.nl/article/51950/berlijn-gaat-aantal-bomen-in-de-stad-verdubbelen-door-nieuwe-wet?id=2978&mid1=30975&emailadres=hvthart@gmail.com>

Factoren in achteruitgang van bestuivende insecten in stedelijke landschappen; voor elke 10% toename van verhardingen neemt de soortenrijkdom aan bestuivende insecten met 7,5% af.

<https://royalsocietypublishing.org/doi/full/10.1098/rspb.2025.0102>

Energie besparen voor gevorderden. <https://www.dekleurvangelid.nl/artikelen/2025/3-tips-voor-een-duurzamer-huis-die-je-nog-niet-kende?>

NPHD Nieuwsbrief november 2025: Samen naar een natuurbestendig woongebied De Westlandse Zoom.

<https://dewestlandsezoom.nl/samen-naar-een-natuurbestendig-woongebied-de-westlandse-zoom/>

Ook in de NPHD Nieuwsbrief: Strandpark Vlugtenburg bloeit op met duurzaam duingroen.

<https://www.nationaalparkhollandseduinen.nl/nieuws/interview-strandpark-vlugtenburg-bloeit-op-met-duurzaam-duingroen/>

Sterren

In de ochtend van dinsdag 25 november 2025 bevindt Mercurius zich 1 graad boven de planeet Venus. Een goed moment om de kleinste planeet van ons zonnestelsel te bekijken.

De planeet Venus is deze maand 's ochtends zichtbaar als een heel helder lichtpunt in het zuidoosten. Maar naarmate de maand vordert, duikt Venus steeds dieper in de ochtendschemering. Op het eind van de maand komt Venus minder dan een uur voor de zon op: dan wordt het moeilijker om Venus nog te vinden boven de zuidoostelijke horizon.

Tenslotte

Natuurlijk Delfland is een actieve natuurvereniging. Geef onze club draagvlak met je lidmaatschap.

[Klik hier](#)

Wij helpen je uit te vliegen.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

Natuurlijk
Delfland

delfland.knnv.nl

Delen mag

We vinden het fijn als je deze Nieuwsbrief deelt met vrienden en bekenden die geïnteresseerd zijn in thema's als natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming in Delfland.

Aanmelden landelijke Nieuwsbrief

Ook onze landelijke vereniging geeft een Nieuwsbrief uit. Als je deze wilt ontvangen ga naar <https://knnv.nl>

Afmelden Nieuwsbrief Natuurlijk Delfland

Stuur een lege email (zonder daar iets aan te veranderen) aan: Nieuwsbrief.delfland-request@knnv.nl?subject=unsubscribe, of mail zelf naar natuurlijkdelfland@knnv.nl.

Colofon

De Nieuwsbrief wordt gemaakt door: Hannah Loggen en Marian van den Beitel (redactie), Geert van Poelgeest (eindredactie en versturen); en vele personen die in de bijdragen vermeld staan. Het redactieadres is natuurlijkdelfland@knnv.nl.